

महालेखापालांच्या नयिमति लेखापरीक्षणाच्या अधिनि नसलेल्या वविक्षति वविभाग, वविश्वस्त नधिी यांच्या लेख्यांचे लेखापरीक्षण करणाच्या दृष्टीने 1884 मध्ये मुंबई येथील महालेखापाल यांच्या कर्यालयात बाह्य लेखापरीक्षा शाखा स्थापन करण्यात आली. सन 1894 मध्ये ही योजना सधिी प्रंतातील नगरपालकिंना व भारतातील उत्तर वविभागात स्थति नगरपालकिंना लागू करण्यात आली. हा प्रयोग यशस्वी झाल्यामुळे ही योजना 1907 मध्ये इतर नगरपालकिंना, जलिहा स्थानकिमंडळांना व छावणी नधिीना लागू करण्यात आली व वसित्त झालेला हा वविभाग भारत सरकारच्या ववित्त वविभागाच्या सूचति नमूद केलेल्या अधकिर्यांच्या नयित्त्रणाखाली ठेवण्यात आला. या अधकिर्यास ' अधपिरीक्षक, स्थानकिनधिी लेखा ' असे पदनाम देण्यात आले.

सन 1913 मध्ये वविभागाची पुनर्रचना करण्यात आली व तालुक स्थानकिमंडळे, जलिहा रुग्णालये व इतर कही लेख्यांच्या लेखापरीक्षणाचा, वविभागाच्या लेखापरीक्षण कर्यक्रमात समावेश करण्यात आला. मुंबई शहराच्या लेख्यांच्या प्रत्यक्ष प्रभारासाठी ' सहाय्यक लेखा अधपिरीक्षक ' यांची नयिक्ती करण्यात आली.

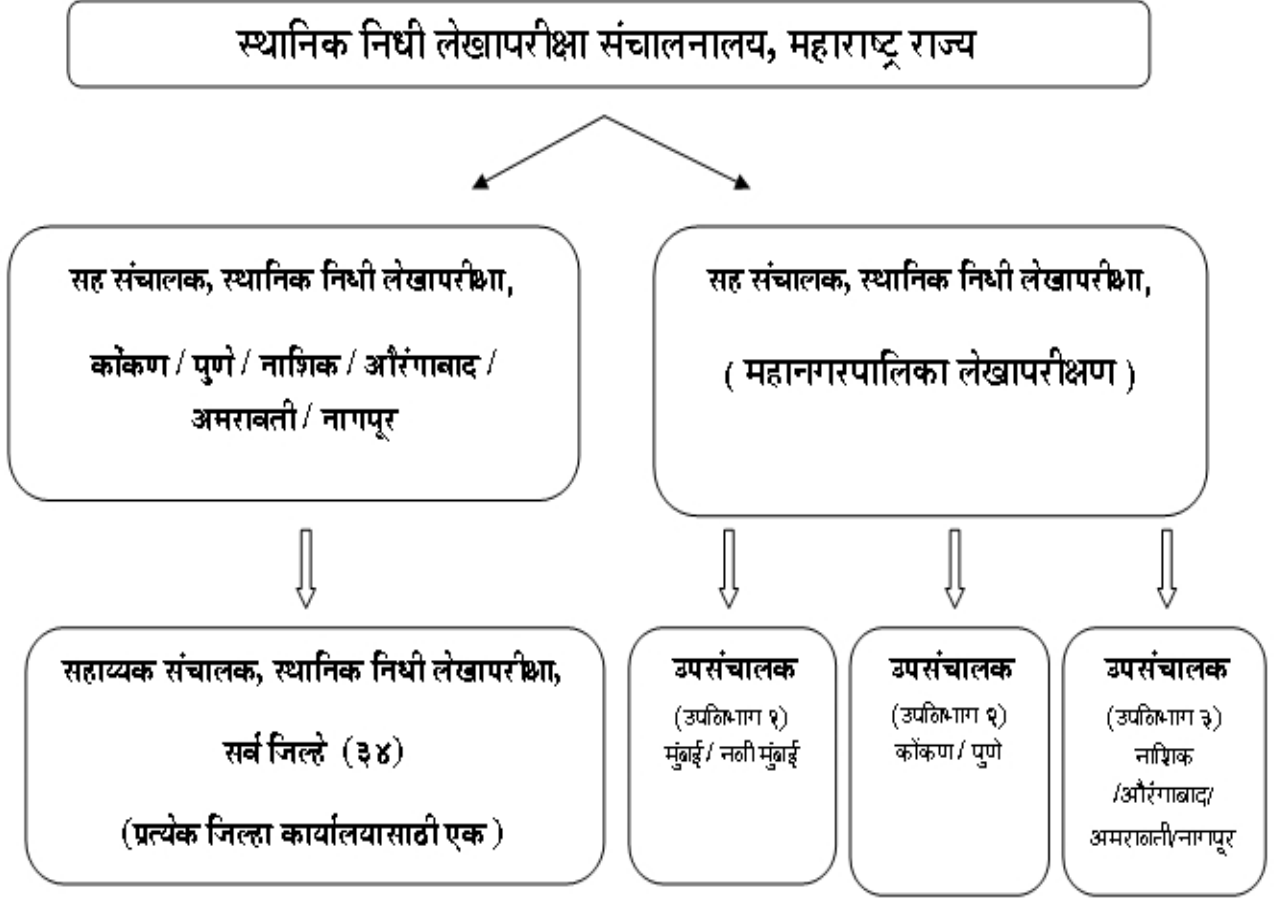
मुंबई स्थानकिनधिी लेखापरीक्षा अधनियिम 1930 संमत होण्यापूर्वी ' अधपिरीक्षक ' हा स्थानकिमंडळाचा लेखापरीक्षक होता. (शासन नरिणय सामान्य प्रशासन वविभाग क्र. 273, दि. 12 जानेवारी 1907) आणितो नगरपालकिंचाही लेखापरीक्षक होता. (शासन नरिणय सामान्य प्रशासन वविभाग क्र. 2092, दि. 03 ँ प्रलि 1907) तो अधनियिम प्रख्यापति झाल्यानंतर, अधपिरीक्षक हे स्थानकिमंडळांचे, नगरपालकिंचे, शाळा मंडळांचे व अधनियिमांच्या क्लम 4 अन्वये कढण्यात आलेल्या अधसूचना क्र. 7679 व 9270 दिनांक 23 मार्च 1931 व 4 नोव्हेंबर 1932 अन्वये अधसूचति प्रदेश समत्त्यांचे सांविधिकिपरीक्षक होते. या वविभागाची नरिमति झाल्यापासूनच हा वविभाग, भारताच्या महालेखापरीक्षकच्या नयित्त्रणाखाली राहिला आहे. मुंबई राज्याचा शासन नरिणय, ववित्त वविभाग क्र. टीआर-1657-805-सी-जी-3, दिनांक 30 ँ प्रलि 1958 या अन्वये स्थानकि लेखापरीक्षा वविभाग मुंबई राज्याच्या नयित्त्रणाखाली दि. 1 मे 1958 पासून आणण्यात आला.

भारतीय संविधानाच्या 7 व्या परिशिष्टातील राज्य यादीतील यादी क्र. 02, बाब क्र. 05 मधील तरतूदीनुसार स्थानकि संस्थांचे लेखापरीक्षण राज्य सरकारच्या अखत्यारति आले. मुंबई स्थानकिनधिी (लागू करणे व दुरुस्ती) अधनियिम, 1960 याच्या क्लम 6 अन्वये, अधपिरीक्षक, स्थानकिनधिी लेखे यांचे पदनाम, ' मुख्य लेखापरीक्षक, स्थानकिनधिी लेखे ' आणितो सहाय्यकपरीक्षक, स्थानकिनधिी लेखे यांचे पदनाम, ' उपमुख्य लेखापरीक्षक, स्थानकिनधिी लेखे ' याप्रमाणे बदलण्यात आले.

शासन नरिणय, ववित्त वविभाग क्रमांक ँ म ँ स/1161/12791/पंधरा, दिनांक 27 डिसेंबर 1961 अन्वये ववित्त वविभागाच्या प्रशासनकि नयित्त्रणाखाली संचालक, लेखा व केषागारे हे ज्याचे वविभागप्रमुख आहेत अशा महाराष्ट्र राज्य्याच्या लेखा व केषागारे संचालनालयाची दि. 01 जानेवारी 1962 पासून स्थापना करण्यात आली. स्थानकिनधिी लेखापरीक्षा वविभाग या संचालनालयाच्या नयित्त्रणाखाली आणण्यात आला. संचालक, लेखा व केषागारे, महाराष्ट्र राज्य यास वविभागप्रमुख म्हणून घोषति करण्यात आले आहे.

दिनांक 31 ऑक्टोबर 1964 पर्यंत ग्रामपंचायतींच्या लेख्यांचे लेखापरीक्षण, प्रत्येक जलिहयाच्या जलिहाधकिर्यांच्या नयित्त्रणाखाली कम करणार्या लेखापरीक्षकं कढून केले जात असे. महाराष्ट्र शासनाने ग्रामपंचायतींच्या लेख्यांचे लेखापरीक्षणाचे कम दि. 1 नोव्हेंबर 1964 पासून मुख्य लेखापरीक्षक, स्थानकिनधिी लेखापरीक्षा महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेकडे सोपवण्याचे ठरवलि. हा नरिणय अंमलात आणण्यासाठी महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (लेखापरीक्षा व लेखे) नयिम, 1961 यामध्ये शासन अधसूचना, ग्राम वविकस वविभाग क्र. व्हीपी-1964/जीओ-992 दि. 19 ऑक्टोबर 1964 अन्वये सुधारणा करण्यात आल्या आहेत. शासन नरिणय, ववित्त वविभाग क्र. डी-टी-1264/5789/64-बारा दि. 20 ऑक्टोबर

संचालनालयाची संरचना

0000000000000000 000000000000 000 000000000 0000000000 00000 00000000000000 0000 :

अ.क्र.	संस्थांचा प्रकार	संख्या(2015-2016)
1	जिल्हा परिषद	34
2	पंचायत समिती	351
3	नगरपालिका	225
4	महानगरपालिका	26 #
5	नगरपालिका / महानगरपालिका शिक्षण मंडळे	68
6	कृषि विद्यापीठ / महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर	5
7	इतर संकरिण संस्था	224
8	ग्रामपंचायती	27909 *
□ कूण	28842	

शासन नरिणय वतित्त वभिण कूमांकस्थानलि-2010/ प्र.क्र.26(ब) / वमि प्रशासन, दनिांक31 मार्च 2011 अन्वये राज्यातील सर्व महानगर पालिकांचे वैधानिक लेखापरीक्षण या वतितीय वर्षाच्या लेख्यांपासून सुरु करण्यात आले आहे.

* लेखापरीक्षण क्वावयाच्या ग्रामपंचायतीची संख्या प्रत्येकवर्षी त्यांच्या उत्पन्नाच्या आधारावर बदलत असते.